

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Verkkojen Eurooppa -välineestä"

COM(2011) 665 final – 2011/0302 COD

(2012/C 143/23)

Esittelijä: **Raymond HENCKS**

Neuvosto päätti 17. marraskuuta ja Euroopan parlamentti 13. joulukuuta 2011 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 172 ja 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Verkkojen Eurooppa -välineestä

COM(2011) 665 final – 2011/0302 COD.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 3. helmikuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22.–23. helmikuuta 2012 pitämässään 478. täysistunnossa (helmikuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin ääniä 132 puolesta 3:n pidättyessä äänestämästä.

Tämä lausunto kuuluu viidestä lausunnonsta muodostuvaan kokonaisuuteen, jossa ETSK käsittelee Euroopan komission lokakuussa 2011 esittämää **Verkkojen Eurooppa -välinettä** ja siihen liittyviä suuntaviivoja. Lausuntopaketti koostuu seuraavista asiakokonaisuuksista: **TEN/468 Verkkojen Eurooppa -välineestä** (esittelijä Raymond Hencks), **TEN/469 televiestintäverkkoja** koskevasta suuntaviivoista (esittelijä Antonio Longo), **TEN/470 energiainfrastruktuurien** suuntaviivoista (esittelijä Egbert Biermann), **TEN/471 liikenneverkkoa** koskevasta suuntaviivoista (esittelijä Stefan Back) ja **TEN/472 hankejoukkolainoja** koskevasta aloitteesta (esittelijä Armin Duttine).

1. Päätelmät

1.1 ETSK kannattaa Euroopan komission suunnitelmaa osoittaa 50 miljardia euroa seuraavasta monivuotisesta budjetista (2014–2020) EU:n liikenne-, energia- ja digitaalisen viestinnän verkkojen yhteenliittäntöjen parantamiseen. ETSK kannattaa myös ajatusta infrastruktuurihankkeiden rahoittamisesta eurooppalaisilla hankejoukkolainoilla, joiden uskotaan pystyvän mobilisoimaan kerrannaisvaikutuksena julkista ja yksityistä pääomaa, jota tarvitaan 1 000 miljardin euron suuruisiksi arvioitujen investointitarpeen täyttämiseen.

1.2 Keskeisiin perusrakenteisiin suunnattavat investoinnit auttavat elvyttämään ja kehittämään kauppavaihtoa, kasvua, kilpailukykyä ja työpaikkojen luomista erityisesti nyt, kun Eurooppa sitä kipeästi tarvitsee.

1.3 Koska investointien rahoittaminen perinteisesti julkisin varoin on näinä kriisiaikoina yhä vaikeampaa, uudenlaisten rahoitusvälineiden käyttö EU:ssa tiiviissä yhteistyössä Euroopan investointipankin kanssa on – tietyn varauksin (ks. asiakokonaisuuteen TEN/472 kuuluva lausunto) – täydentävä ja innovatiivinen ratkaisu pääoman houkuttelemiseksi eläkerahastoista, vakuutusyhtiöistä ja muilta pitkän aikavälin hankkeisiin sijoittamisesta kiinnostuneilta pääomamarkkinoiden toimijoilta.

1.4 ETSK kannattaa komission ilmoittamaa aikomusta löytää uudenlaisia menetelmiä, joilla saadaan liikkeelle suurempi osa yksityisistä säästöistä, mutta katsoo, että menetelmiä ei tulisi kohdistaa ainoastaan suurpääomiin, vaan ne olisi muotoiltava siten, että ne kiinnostavat myös piensäästäjiä.

1.5 Tarkoituksenmukaisiin, nykyaikaisiin, joustaviin, kestäviin ja esteettömiin (erityisesti vammaisten näkökulmasta) infrastruktuuriverkkoihin suunnattavien riittävien investointien merkitystä ei kuitenkaan voi mitata pelkästään rahassa, vaan investointeja on tarkasteltava myös sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, ympäristön ja huoltovarmuuden kannalta.

1.6 Infrastruktuuriverkkojen yhteenliittämistavoitteet voidaan saavuttaa vain yhdistämällä valtion, alueiden ja kuntien julkiset rahoitusvarat ja yksityinen rahoitus EU:lta saataviin varoihin.

1.7 Tästä seuraa, että komission on yhteisrahoitteisia hankkeita valitessaan otettava huomioon myös kansallisen tai alueellisen edun mukaisten perusrakenteiden kehittämistarpeet, vaikka valinnat kohdistuvatkin ensisijaisesti suurta EU:n lisäarvoa tarjoaviin hankkeisiin.

1.8 Infrastruktuuri-investointeihin liittyy myös merkittäviä EU:n ja valtiotason turvallisuuskysymyksiä, jotka on otettava huomioon hankkeita suunniteltaessa ja hyväksyntämenettelyjä toteutettaessa. Investoinnit ovat käytännössä ennakoedellytyksiä sille, että unionissa edelleen olevat "saarekkeet" saadaan fyysisesti liitettyä osaksi unionia.

1.9 Unionin on siis jatkettava varojen myöntämistä jäsenvaltioille keskeytyksettä ja oikeasuhtaisesti EU:n rakennerahastoista, jotta jäsenvaltiot voivat torjua rajallisesta kansallisiin infrastruktuuriverkkoihin pääsystä johtuvaa sosiaalista ja maantieteellistä jakautumista.

1.10 ETSK kannattaa ehdotusta Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen sekä digitaalisen infrastruktuurin yhteenliittämishankkeiden keskitetystä hallinnoinnista. Näiden kolmen alan välisen synergian hyödyntäminen sekä toimintasääntöjen parantaminen eli muun muassa yleisen edun mukaisiin hankkeisiin sovellettavien hyväksyntämenettelyjen järjeistäminen ja niiden toteutusaikojen lyhentäminen auttavat alentamaan kustannuksia ja tehostamaan hankkeita.

1.11 ETSK kehottaa jäsenvaltioita tukemaan tähän liittyviä komission aloitteita sekä jakamaan tietoa ja kannustamaan pääomamarkkinoita ja muita sijoittajia osallistumaan toimintaan aktiivisesti sen onnistumisen varmistamiseksi.

2. Johdanto

2.1 Komissio ehdotti seuraavaa monivuotista rahoituskehystä 2014–2020 koskevan ehdotuksensa yhteydessä konkreettisia toimenpiteitä, joilla edistetään yhdenmukaisia eurooppalaisia perusrakenteita liikenteen, energian ja digitaalisen viestinnän alalla.

2.2 Infrastruktuurimenot ovat kymmenen viime vuoden aikana kaiken kaikkiaan pienentyneet Euroopassa, vaikka infrastruktuuriin kohdennettavat investoinnit ovat tärkeä elvyttävä tekijä talouskriisitilanteessa ja ne ovat ratkaisevan tärkeitä Euroopan talouden tulevaisuuden kannalta.

2.3 Infrastruktuurin kehittämisen edistämiseksi ja uudessa sisämarkkinastrategiassa vahvistettujen ensisijaisten kasvutavoitteiden saavuttamiseksi komissio ehdottaa uutta välinettä, jonka nimeksi on annettu Verkkojen Eurooppa.

2.4 On ilmeistä – ja ETSK on korostanut tätä monissa launnoissaan – että edistykselliset, älykkäät, kestävät ja täydellisesti yhteensopivat maantie- ja rautatieverkot, sisävesi- ja lentoväylät, multimodaalisen liikenteen verkot, sähkö-, öljyputki- ja kaasuputkiverkot sekä sähköiseen viestintään tarkoitetut laajakaistaverkot ovat elintärkeitä yhdenmukaiselle talousalueelle. Yhteenliitettyjen eurooppalaisten verkkojen puuttuvat lenkit ja pulonkaulat haittaavat vakavasti sisämarkkinoiden toteutumista, pystyttävät raja-aitoja alueiden välille ja tekevät Euroopasta etenkin energia-alalla riippuvaisen ulkopuolisista maista.

2.5 Keskeisiin perusrakenteisiin suunnattavat investoinnit auttavat elvyttämään ja kehittämään kauppavaihtoa, kasvua, kilpailukykyä ja työpaikkojen luomista erityisesti nyt, kun Eurooppa sitä kipeästi tarvitsee.

2.6 Suuret infrastruktuuriverkkoja koskevat hankkeet ovat kuitenkin luonteeltaan pitkäkestoisia, ja niihin tarvitaan mittavia investointeja, joiden taloudelliseen tuottoon liittyy merkittäviä riskejä (kustannusten aliarvioiminen, liikennemäärien yliarvioiminen, rahoitusjärjestelyjen monimutkaisuudesta aiheutuvat riskit) varsinkin rakennusvaiheessa ja verkkojen toiminnan alkuvaiheessa.

2.7 Tällaisia hankkeita ei voida rahoittaa pelkästään valtiotason, paikallistason tai EU:n julkisin varoin, joten komissio ehdottaa uutta Verkkojen Eurooppa -budjettivälinettä sekä uudistettuja suuntaviivoja liikenteen, energian ja televiestinnän alalle,

jotta mukaan saataisiin houkutelua yksityisiä ja muita julkisia sijoittajia. Samalla parannetaan infrastruktuurihankkeiden uskotavuutta ja lievennetään niiden riskiprofiilia yksityisten sijoittajien näkökulmasta.

2.8 Tätä varten komissio on esittänyt joukon ehdotuksia seuraavissa asiakirjoissa:

— ehdotus asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineestä (ETSK:n lausunto: TEN/468)

— ehdotus asetukseksi yleisistä säännöistä yhteisön rahoitustuelle Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen alalla (ETSK:n lausunto: TEN/472)

— ehdotus asetukseksi unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisten liikenneverkon kehittämiseksi (ETSK:n lausunto: TEN/471)

— ehdotus asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (ETSK:n lausunto: TEN/470)

— ehdotus asetukseksi Euroopan laajuisia televiestintäverkkoja koskevista suuntaviivoista (ETSK:n lausunto: TEN/469).

3. Yhdenmukaisia eurooppalaisia infrastruktuureja koskevan tiedonannon ja Verkkojen Eurooppa -välinettä koskevan asetusehdotuksen sisältö

3.1 Vauhditetaan eurooppalaisiin liikenne-, energia- ja digitaalisen viestinnän verkkoihin suuntautuvia investointeja ja saadaksesen houkutelua tarvittavaa rahoitusta niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta komissio ehdottaa vuosiksi 2014–2020 seuraavaa:

— Varaudutaan eurooppalaisten verkkojen yhteenliittämisen alalla noin 1 000 miljardin euron investointitarpeeseen, joka jakautuu seuraavasti:

Energia	Sähkö	140 miljardia euroa
	Kaasu	70 miljardia euroa
	Hiilidioksidi	2,5 miljardia euroa
	Öljy	p.m.
Liikenne (maantiet, rautatiet, meriliikenne, sisävesi- ja lentoväylät)		500 miljardia euroa josta 250 miljardia euroa ydinverkkoon; rahoitustarpeiden jako eri liikennemuotojen välillä selviää hankkeiden hyväksymisen edetessä
Laajakaistaviestintä		270 miljardia euroa

— Osoitetaan yleiseurooppalaisten verkkojen yhteenliittämistä koskeviin investointihankkeisiin 50 miljardia euroa, joista 40 miljardia euroa unionin talousarviosta ja 10 miljardia euroa koheesiorahaston liikenneinfrastruktuurivaroista. Varat jaetaan seuraavasti:

Energia	9,1 miljardia euroa
Liikenne	31,7 miljardia euroa
Televiestintä/digitaaliala	9,2 miljardia euroa

- Osarahoitetaan 20–75 prosenttia komission (jäsenvaltioiden ehdotuksesta) valitsemien yleisen edun mukaisten Euroopan laajuisten yhteenliittämishankkeiden tukikelpoisista kustannuksista; osuus voi poikkeustapauksissa olla jopa 80–100 prosenttia kustannuksista.
- Parannetaan mahdollisuuksia houkutella rahoitusta yksityiseltä sektorilta ottamalla käyttöön eurooppalaiset hankejohtokolainat infrastruktuurihankkeita varten, jotta ulkopuolisten sijoittajien riski pienenee. EU:n talousarviosta siirretään näin Euroopan investointipankille pääomaa, jolla katetaan osa tukikelpoisten hankkeiden osarahoituksesta EIP:lle aiheutuvasta riskistä. EU:n talousarviosta annetaan siis jonkinlainen takuu, jotta EIP voisi rahoittaa kyseiset hankkeet, mutta EIP kantaa jäljelle jäävän riskin.

Komissio arvioi, että pilottivaiheen aikana (2012–2013), jolloin käynnistetään 5–10 hanketta, EU:n EIP:lle siirtämä enimmillään 230 miljoonan euron summa, joka rahoitetaan kokonaisuudessaan nykyisissä investointiohjelmissa käytettävää jääneiden määrärahojen siirroilla, houkuttelee muilta sijoittajilta jopa 4,6 miljardin euron rahoitussumman.

- Maksimoidaan energia-, liikenne- ja televiestintäalan ohjelmien synergiavaikutukset pyrkimällä ensinnäkin noudattamaan johdonmukaista strategiaa ja varmistamalla, että komissio valitsee hankkeet selkeiden ja yhdenmukaisten kriteerien perusteella, ja toisaalta harjoittamalla seurantaa ja valvontaa, jotta EU:n rahoitus olisi hyvin kohdennettua ja tehokasta.
- Yksinkertaistetaan voimassa olevia sääntöjä muun muassa varmistamalla indikaattorien yhteensopivuus Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden kanssa, lyhentämällä hankkeiden hyväksymiselle asetettuja määräaikoja, keskittämällä kyseisten kolmen alan hallintoa, mahdollisesti perustamalla toimeenpanovirasto, ottamalla käyttöön yhteiset myöntämisperusteet ja vuotuiset työohjelmat, perustamalla välineen koordinaatitokomitea ja antamalla komissiolle valtuudet antaa delegoituja säädöksiä.

4. Yleistä

4.1 ETSK kannattaa komission pyrkimystä edistää ja koordinoita investointeja, jotka suunnataan strategiaan, EU:n lisäarvoa tarjoaviin hankkeisiin, ja sen aikomusta ehdottaa vuosiksi 2014–2020 perinteiselle tukirahoitukselle vaihtoehtoisia ratkaisuja.

4.2 ETSK kannattaa ehdotusta Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen sekä digitaalisen infrastruktuurin yhteenliittämishankkeiden yhteisestä rahoitusjärjestelystä, keskitetystä hallinnoinnista ja yhteisistä työohjelmista, joista vastaa suoraan

komissio tarvittaessa toimeenpanoviraston avustamana. Näiden kolmen alan välisen synergian hyödyntäminen sekä toimintäsääntöjen parantaminen eli muun muassa yleisen edun mukaisiin hankkeisiin sovellettavien hyväksyntämenettelyjen järjeistäminen ja niiden toteutusaikojen lyhentäminen auttavat alentamaan kustannuksia ja tehostamaan hankkeita.

4.3 ETSK tukee näin ollen ehdotusta asettaa etusijalle hankkeet, joilla on EU:n lisäarvoa ja jotka ovat EU:n näkökulmasta tarpeellisia Euroopan laajuisten verkkojen liittämiseksi jäsenvaltioiden infrastruktuuriverkkoihin. Komitea muistuttaa kuitenkin, että unionin tulisi sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden nimessä myöntää jatkossakin jäsenvaltioille keskeytyksettä ja oikeasuhteisesti EU:n rakennerahastoista varoja, jotta ne voivat torjua rajallisesta kansallisiin infrastruktuuriverkkoihin pääsystä johtuvaa sosiaalista ja maantieteellistä jakautumista ja turvata huoltovarmuuden.

4.4 ETSK katsoo, että tarkoituksenmukaisten, nykyaikaisten, joustavien, kestävien ja esteettömien (erityisesti vammaisten näkökulmasta) infrastruktuuriverkkojen tarvetta ei kuitenkaan mitata pelkästään rahassa, vaan investoinnit ovat välttämättömiä myös sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden sekä ympäristönsuojelun kannalta, ja että komission tulee ottaa tämä huomioon osarahoitettavia hankkeita valitessaan.

4.5 Infrastruktuuri-investointeihin liittyy myös merkittäviä EU:n ja valtiotason turvallisuuskysymyksiä, jotka on otettava huomioon hankkeita suunniteltaessa ja hyväksyntämenettelyjä toteutettaessa. Investoinnit ovat käytännössä ennakkoodellytyksiä sille, että unionissa edelleen olevat "saarekkeet" saadaan fyysisesti liitettyä osaksi unionia.

4.6 Vaikka unionin 50 miljardin euron rahoitusosuus on merkittävä, se kattaa vain pienen osan komission kartoittamista investointitarpeista.

4.7 Suurin osa investoinneista on joka tapauksessa saatava jäsenvaltioilta ja yksityisiltä sijoittajilta. Unionin rahoitusosuus on alkupääoma, jonka tarkoituksena on kannustaa jäsenvaltioita ja markkinoita investoimaan mittavammin.

4.8 Budjettiongelmat ja julkisen talouden vakauttamistarve ovat kuitenkin johtaneet siihen, että useimmat jäsenvaltiot kaa-vailevat supistuksia tai lykkäyksiä investointiohjelmiinsa. Tämä vaikuttaa epäilemättä kielteisesti yksityisistä lähteistä saatavien investointien määrään.

4.9 Infrastruktuuriverkkoja koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa vain yhdistämällä valtion ja kuntien julkinen rahoitus sekä yksityinen rahoitus EU:n varoihin.

4.10 Infrastruktuuri-investoinneilla on edistettävä siirtymistä vähähiiliseen talouteen ja yhteiskuntaan.

4.11 Komissio on sitoutunut sisällyttämään Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet ja erityisesti ilmastonmuutokseen liittyvät tavoitteet unionin ohjelmiin ja käyttämään vähintään 20 prosenttia EU:n budjetista niiden saavuttamiseen. ETSK kannattaa komission aikomusta käyttää EU:n määrärahoja investointeihin ja synnyttää näin kerrannaisvaikutuksen, joka saa yksityiset pääomat liikkeelle. Jotta pitkäaikaisia investointimahdollisuuksia etsiviin ulkopuolisiin sijoittajiin kohdistuvat sääntelyyn liittyvät riskit ja pääomakustannukset olisivat pienempiä ja koska investointien rahoittaminen perinteisesti julkisin varoin on näinä kriisiaikoina yhä vaikeampaa, uudenlaisen rahoitusvälineen käyttö EU:ssa tiiviissä yhteistyössä Euroopan investointipankin kanssa on – tietyin varauksin (ks. asiakokonaisuuteen TEN/472 kuuluva lausunto) – täydentävä ja innovatiivinen ratkaisu pääoman houkuttelemiseksi eläkerahastoista, vakuutusyh-

tiöistä ja muilta eurooppalaisiin pitkän aikavälin hankkeisiin sijoittamisesta kiinnostuneilta pääomamarkkinoiden toimijoilta.

4.12 ETSK kannattaa komission ilmoittamaa aikomusta löytää uudenlaisia menetelmiä, joilla saadaan liikkeelle suurempi osa yksityisistä säästöistä, mutta katsoo, että menetelmiä ei tulisi kohdistaa ainoastaan suurpääomiin, vaan ne olisi muotoiltava siten, että ne kiinnostavat myös piensäästäjiä.

4.13 ETSK pitää valitettavana eräiden jäsenvaltioiden vastahakoista tai jopa vastustavaa asennoitumista infrastruktuurihankkeisiin käytettäviä hankejoukkolainoja kohtaan, sillä mitään muuta vaihtoehtoa ei ole tarjolla, ja toivoo, että pilottivaihe, jossa vuosina 2012–2013 käytetään enimmillään 230 miljoonaa euroa EU:n nykyisestä talousarviosta, onnistuisi houkuttelemaan pääomamarkkinat, eläkerahastot, vakuutusyhtiöt jne. tekemään pitkän aikavälin investointeja ja vakuuttamaan kaikki siitä, että kaavailut toimenpiteet ovat perusteltuja.

Bryssel 22. helmikuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON